

Важливе значення має налагодження ефективної діяльності Національного агентства з якості вищої освіти.

Таким чином, у цілому сформовано правові норми, які регламентують та стимулюють інноваційний розвиток вищої освіти. Об'єктивною є доцільність подальшого оновлення та модернізації законодавчої бази, зокрема, у напрямі розширення її функцій із загальнорегулятивних до прогностичних. У довготерміновому періоді законодавство в галузі науки та освіти визначає значною мірою тенденції їх розвитку, тому його прогностична спрямованість забезпечить узгодженість стратегічних цілей і пріоритетів державної політики та практичних механізмів їх реалізації.

Забезпечення інноваційного розвитку вищої освіти в умовах глобалізації та інформатизації всіх сфер суспільного життя зумовлює необхідність упровадження принципу гнучкості та мобільності у формуванні освітянського законодавства, що проектується на питання коригування державної науково-освітньої політики та періодичності оновлення її законодавчої бази.

Література

1. Гусаров С.М. Законодавство України про вищу освіту та актуальні проблеми його розвитку / С.М. Гусаров // Вісник ХНУВС. – 2013. – №1 (60). – С. 7-12.

2. Про вищу освіту: Закон України №1556-VII від 01.07.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

3. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Правове забезпечення реформи освіти в Україні»: Постанова Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1031-19>.

4. Про стан і перспективи розвитку вищої освіти в Україні / Матеріали парламентських слухань у Верховній Раді України 13 травня 2004 р. – К.: Парламентське вид-во, 2004. – 184 с.

УДК 342.722.1(043.2)

Голуб О.А., аспірантка,
Інститут держави і права
ім. В.М. Корецького НАН України, м. Київ, Україна

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ ЯК ОДИН ІЗ ПРОЯВІВ ПРИНЦИПУ РІВНОСТІ У ПРАВІ

Ключовою засадою сучасного державотворення і правотворення виступає принцип рівності. Він є однією із фундаментальних умов існування правової держави і громадянського суспільства.

Стаття 1 Загальної декларації прав людини визначає, що “всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності і правах”.

Поняття “рівності” може бути об’єктом вивчення з різних аспектів наукового пізнання та залежно від форм життєдіяльності людини, наприклад як принцип економічної рівності (рівність розподілу); принцип юридичної рівності (процедурна рівність); принцип рівності прав і можливостей жінок і чоловіків (гендерна рівність); принцип рівності як відсутність будь-якої дискримінації тощо.

З теоретико-правового погляду прийнято виділяти три рівні щодо розуміння сутності категорії “рівність”:

1) кожна людина є цінністю, а всі люди наділені невід’ємними правами, на які ніхто не має права зазіхати;

2) ніхто не має права перешкоджати іншим використовувати будь-які можливості для досягнення своїх особистих цілей — ідея “рівних можливостей”;

3) усі повинні жити на одному рівні, отримувати однакові доходи тощо — ідея “рівності результатів” [1, с. 97-98].

На думку О.Р. Дашковської, слід розмежовувати поняття “рівність” та “рівноправність”. Так, рівність людей — це фактична, реальна однаковість їхніх соціальних можливостей у використанні прав і свобод людини й у виконанні соціальних обов’язків. З іншого боку, рівноправність — це належність кожній людині однакових юридичних можливостей, необхідних для її існування та розвитку в конкретно-історичних умовах, які об’єктивно визначаються досягнутим людством рівнем розвитку. Оскільки люди не однакові за своїми фізичними та психічними можливостями, за рівнем життя та за іншими характеристиками, то права людини не можуть бути однаковими для різних груп, але вони мають бути рівними в межах групи для всіх її членів [2].

Одним із проявів принципу рівності є принцип гендерної рівності. На думку Т.М. Мельник, під рівністю жіночої і чоловічої статей розуміється рівність їхнього соціального статусу та загальна участь у всіх сферах суспільного, державного та приватного життя на основі самоусвідомлення особистісних потреб та інтересів, додання елементу ієрархічності, за якою історично чоловіки розглядалися як істоти вищі, а їхня діяльність та її результати більш суспільно значущими, ніж дії та їх результати, досягнені жінками. Таке розуміння рівності обох статей за міжнародними актами передбачає: рівність у правах і свободах, рівність в обов’язках, рівність у відповідальності, рівність у можливостях, рівність у шансах, рівність у досягненні результатів [3, с. 70].

О. Руднева зазначає, що гендерна рівність — це принцип правового статусу (становища) людини в державі, його складовими є рівні права, свободи та обов’язки жінок і чоловіків; врахування особливостей (фізичних, психологічних тощо) статей у правовому регулюванні; система

засобів гарантування рівності статей у державі [4, с. 104]. Гендерна рівність є одним із найважливіших аспектів загальнолюдського принципу рівності, який безпосередньо співвідноситься з правовим статусом людини і громадянина як центральним інститутом права. Крім того, дослідниця зазначає, що важливим є аналіз співвідношення принципу гендерної рівності із іншими принципами права.

Виконання жінкою специфічних біологічних функцій та особливих соціальних ролей створює передумови для її виключення з економічного й соціального життя, позбавлення її можливості брати реальну участь у розподілі соціальних благ. Недосконалість механізму правового регулювання в окремих випадках може призводити до соціальних виключень, які відбуваються, коли держава належним чином не забезпечує прав громадян. Таким чином, якщо держава не надає дієвих юридичних гарантій, то поділ громадян на тих, хто включений у суспільне життя, і тих, хто виключений з нього, може відбуватися за статевою ознакою.

Отже, гендерна рівність є невід'ємною складовою принципу рівності, без досягнення і забезпечення якої неможливо гарантувати рівність людини та громадянина як таку у державі та суспільстві.

Література

1. Принцип рівності у праві: теорія і практика: монографія / передмова акад. НАН України Ю.С. Шемшученка; за заг. ред. Н.М. Оніщенко. — К.: Вид-во “Юридична думка”, 2014. — 380 с.

2. Правове становище жінки в аспекті гендерної рівності: загальнотеоретичний аналіз [Текст]: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / Дашковська Олена Ростиславівна; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. — Х., 2008. — 35 с.

3. Мельник Т.М. Творення суспільства гендерної рівності: міжнародний досвід. Закони зарубіжних країн з гендерної рівності. Друге доповнене видання. — К.: Стилос, 2010. — 440 с.

4. Руднева О. Гендерна рівність як принцип законодавства України / О. Руднева // Право України. — 2002. — №4. — С. 103-107.